

TURBAN TURİZM A.Ş GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖZDEMİR:

TURİZM DÜNYA BARIŞINI GETİRECEKTİR

"...insanlar gerek tarihi, gerek ekonomik nedenlerle bazı ülkeleri ve insanlarını düşman olarak görebilirler. Hatta bu insanları kendimizin dışında apayrı mahluklar olarak dahi algılayabilirler... Farklı ülkelerin insanları birbirlerini görüp tanıdıkları zaman sonuçta birbirlerinden pek farklı olmadıklarını algılayacaklardır ve böylece düşmanlıklar yerini daha güçlü bir duygu olan dostluğa terk edecektir."

Nazmi KOZAK

Turban Turizm A.Ş, ülkemizin en geniş konaklama işletmeleri zincirine sahip bir turizm kuruluşu. Turban bünyesinde, konaklama işletmelerinin yanında, ayrıca kampingler, marinalar, bir termal tesisi ve bir seyahat acentası bulunuyor. Böylesine geniş dikey ve yatay entegrasyona sahip Turbanlar, Turizm Bankası A.Ş tarafından oluşturulmuş örnek işletmeler. ANATOLIA Dergisi'nin bu sayıdaki konuğu, uzun yıllar Turizm Bankası'nda Araştırma ve Eğitim Dairesi ve İşletmeler Başkanlığı görevlerini başarıyla yürütmüş **Mehmet ÖZDEMİR**... Sayın Özdemir ile Turbanlar ve turizm üzerine konuştuk.

Mehmet ÖZDEMİR'in ÖZYAŞAMI

Mehmet ÖZDEMİR, 1946 yılında Ankara'da doğdu. Orta öğrenimi Ankara Koleji ve Yüksek Koleji'nde tamamladı. 1968 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne girdi. 1973 yılında "Siyaset Sosyolojisi" konusunda "Yüksek Lisans", 1978 yılında "Kültür-Edebiyat Sosyolojisi" dalında "Bilim Uzmanlığı" dereceleri aldı. 1987 yılında "Doktora Giriş Sınavı" ve 1979 yılında "Doktora Yeterlik Sınavı" kazandı. Turizm Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü'ne, Turizm Bankası'ndan sözleşmeli olarak sınavla "uzman" olarak 1974 tarihinde girdi. T.C Turizm Bankası A.Ş'de 1980 yılında "Araştırma ve Eğitim Başkanı" oldu. 1987 yılında "İşletmeler Başkanlığı"na getirildi. Turban Turizm A.Ş'in kurulması üzerine, önce Genel Müdür Yardımcılığı'na daha sonra Genel Müdürlüğü'ne atandı. Mehmet Özdemir'in yayınlanmış bilimsel makalelerinin yanı sıra, basılmış "Araştırma nedir? Bilimsel Araştırma Metodolojisi" bir şiir kitabı ve çeşitli tebliğleri bulunmaktadır. İngilizce ve Almanca bilen ÖZDEMİR, evli ve 2 çocuk babasıdır.

ANATOLIA: Sayın Özdemir, *TURBAN işletmeleri hakkında bilgi verir misiniz?*

ÖZDEMİR: *TURBAN* hakkında bilgi vermek için bundan 35 yıl öncesine gitmek gerekir. Bundan 35 yıl önce yani 23 Haziran 1955 tarihinde icra vekilleri heyetinin kurulmasına izin vermiş olduğu Türkiye Turizm Bankası A.Ş.'nin esas mukavelesinde Turizm Bankası'nın kuruluş gayesi şu şekilde açıklanmıştır: "Memlekette iç ve dış turizmi geliştirmek maksadıyla gereken propagandayı yapmak, seyahat acenta ve büroları tesis etmek ve bu maksatla nakil vasıtaları oluşturmak, turizmin her safhası üzerinde oluşan teşekkülde münasebetler temin etmek, turistik tesisler vücuda getirmek ve işletme hususunda çalışan ve çalışmakta olan müesseseleri teşvik ve bankalar kanunu hükümleri dahilinde finanse etmek." Yani 35 yıl önce Turizm Bankası çok kapsamlı bir şekilde kurulmuştur. Daha sonra Turizm Bankası turizm sektörü içerisinde üç türlü faaliyet göstermiştir: Bunların birincisi Türkiye'de turizm sektörünü kredileri ile desteklemek; ikincisi, Turizm Bankası Türkiye'de kendi işletmeleri ile turizm işletmeciliğine öncü örnek faaliyetlerde bulunmak, üçüncüsü de bir yatırımcı kuruluş olarak Türkiye'de çeşitli yatırımlarını gerçekleştirmektir. Turizm Bankası bu faaliyet dönemi içerisinde son zamanlarda 123 tane tesis vücuda getirmiştir. Bunlardan Kızıltepe Tatil Köyü Bankanın son dönemlerinde tasfiye edilmiştir. Turizm Bankası otel, motel, yat limanı gibi tesisleri ile Türkiye turizmine hizmet etmiş ve bu hizmeti içerisinde görünen ve görünmeyen çok büyük başarıların sahibi olmuştur.

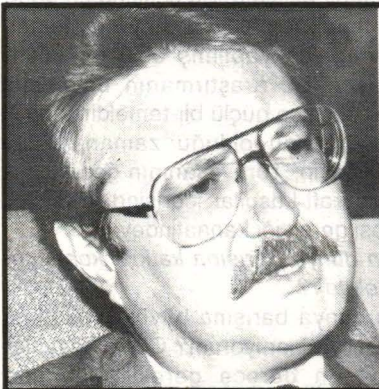
ANATOLIA: *TURBAN İşletmelerinin Türkiye turizmi içindeki yeri nedir?*

ÖZDEMİR: *TURBAN* Turizm A.Ş., Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.11.1988 tarihli kararıyla kurulmuştur. Bu kararda Turizm Bankası'nın işletmecilik faaliyetlerinin daha doğrusu bankacılık dışı unsurlarının *TURBAN* Turizm A.Ş.'ye bırakılmış olduğu kayıtlıdır. Sonuç olarak *TURBAN* Turizm A.Ş., T.C Turizm Bankası A.Ş.'nin turistik işletmeleri ile birlikte 35 yıllık bilgi, beceri ve tecrübe birikimini devir almıştır. Bu çok önemli bir olaydır. Çünkü bu 35 yıllık mazi Türk turizminin yakın geçmişini kapsamaktadır. Bu geçmiş içerisinde Turizm Bankası'nın turizm olayında çok müstesna bir yeri olduğunu görürüz. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; Türkiye'de turizmi başlatan, yaygınlaştıran ve bu duruma getiren Turizm Bankası olmuştur.

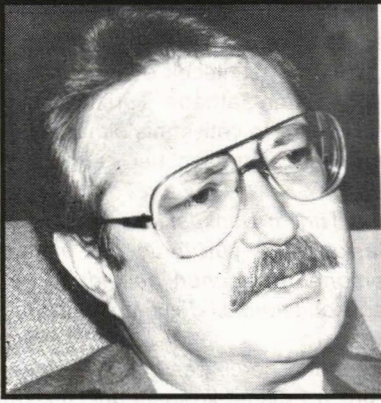
Turizm Bankası aynı zamanda bir mektep de olmuştur. Turizm projelerinin hazırlanmasından netice itibarıyla sofranın kurulmasına, sofraya getirilecek olan tencerenin hazırlanmasına kadar, her safhada Turizm Bankası'nın bilgi ve becerisi ile birlikte yetiştirmiş olduğu elemanların bu sektöre vermiş olduğu hizmetler ve katkılar söz konusudur.

ANATOLIA: *Uzun yıllar Turizm Bankası'nda Araştırma ve Eğitim Dairesi Başkanlığı'nı yürütmüş biri olarak Türkiye turizminin personel sorununun ne olduğu ve nasıl çözümlenebileceği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

ÖZDEMİR: Ben bu konuda gerçekten çok ciddi gayretler gösterdim ve "Turizm Eğitimi" konusunun Türkiye'nin gündemine girmesinde zannediyorum ki oldukça emeğimiz geçmiştir. 1984 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nin tertip etmiş olduğu "Turizm Eğitimi Kongresi"nde Turizm Bankası İşletmelerindeki Hizmet İleri Eğitim Modelini anlattım ve genel sonuç olarak şunları söylemiştim: "Turizmin dünya ekonomisinde önemli bir yeri olduğunu biliyoruz. Türkiye'nin de turizm değerleri inkâr edilemeyecek bir gerçek. Ülkemizin uluslararası turizm pazarından önemli bir pay almaması için hiçbir neden yoktur. En yetkili ağızlarda bu gerçeği ifade ediyorlar. Hatta turizm, Türkiye ekonomisinin güçlenmesi için en önde gelen sektörler arasında gösteriliyor. Sürekli olarak yatak kapasitemizin yetersizliği ve vasıflı yatak kapasitemizin artırılması için çeşitli öneriler getiriliyor. Çok çeşitli meşakkatli işlemlerden sonra girişiminize ilk harcı koyuyorsunuz, inşaatınız tamamlanıyor, en modern binayı yapıyorsunuz, içini en iyi şekilde tefriş ediyorsunuz, en iyi malzeme ile donatıp milyarlarca lira yatırım yapıyorsunuz. Peki insana yapılan yatırım nedir? İşletmeyi açmaya hazırlandığınız günden itibaren işin içine insan unsuru girmektedir. İşte bu unsur işletme için en önemli unsurdur. Bir bina ne kadar güzel inşa edilirse edilsin ne kadar güzel tefriş edilirse edilsin, ne kadar iyi malzeme ile araç-gereçle donatılırsa donatılırsın tek başına hiçbir şey ifade etmez. Bir işletme, bir tesis olabilmek için içinde onu yöneten yöneticisi, hizmet veren personelinin bulunması gerekir. Eğer bu personel vasıflı ise işletmenin bazı kusurları görülmez. Yok eğer aksi ise bütün güzellikler bir anda yok olur. Yatırım tutarı, sınıfı veya yıldızı ne olursa olsun işletmenin kaderini belli edecek "Sinderalla'nın meşhur sihirli değneği" insanın elinde-

Turizm bir yerde çevreyi tahrip etmektedir. Esasen biz turizmi yalnızca olumlu yönleriyle göstermek durumunda değiliz. Turizmin pek çok da olumsuz yönü vardır. Bunlardan bir tanesi de doğanın tahrip edilmesidir. Hele bu tahrip hadisesi daha da bilinçsizce yapıldığı takdirde çok büyük boyutları olacaktır. Bu tahribatın daha az ölçülerde olabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekir. Bu önlemleri alacak olanlar da devlet otoriteleridir.

Turistik tüm değerlerimiz, hizmetlerimiz, ören yerlerimiz, yatağımız, suyumuz, etimiz, sütümüz, otobüsümüz, yeşilimiz, denizimiz, acentamız, uçağımız, havaalanımız gibi kimi kendi içinde disipline olmuş, kimi daha henüz olamamış ve en önemlisi sektördeki insan gücümüz ve bu gücün eğitimi, sağlığı ve güvencesi bir envanter halinde toplanmış, değildir. Bence ilk önce böyle bir envanterin yapılması gerekmektedir.

dir! Yatak kapasitemizin artırılması için çalışılırken, yeni ve büyük tesisler yapılırken sanırım bunların düşünülmesi gerekir."

ANATOLIA: *Türkiye turizminin personel sorununda ulaşılan aşama nedir?*

ÖZDEMİR: Benim turizm eğitimi ile ilgili tesbitlerim şunlardır:

- 1- Kısa süre içerisinde ülkemiz konaklama sektöründe bir arz patlaması meydana gelmiştir.
- 2- Bu arz patlaması tabii olarak büyük bir eleman açığını beraberinde getirmiştir.
- 3- Şimdiye kadar turizm sektöründe uygulanan örgün eğitim neticesinde mektepli olarak istihdam edilen sayısı büyük bir azınlık teşkil etmektedir.
- 4- Alaylı olarak ifade edebileceğimiz usta-çırak ilişkisi içinde yetişen personel ne kalite ne de kantite itibarıyla yeterli değildir.
- 5- İçinde bulunduğumuz patlama nedeniyle nitelikli turizm personeli kıt bir emtia durumuna gelmiştir.
- 6- Bu durum doğal olarak mevcut personelin psikolojik yapısını da etkilemektedir.
- 7- Faaliyet olarak eski işletmelerden yeni işletmelere kaydırılan personelde bir yerde tıkanacaktır. Sektörün tümünde personel dejenerasyonu baş gösterebilir.
- 8- Örgün turizm eğitimi veren kuruluşlardan yetişen gençlerden kısa vadede yararlanılması ile ilgili net bir ümit yoktur.
- 9- Uzun vadede örgün turizm eğitimi veren kuruluşlardan mezun olacaklarla ilgili girişimler henüz bırakılmamıştır.
- 10- Bu durumda yakın gelecek için iki pratik çözüm kalmaktadır;
  - a) İşletmeler kuruluş safhasından itibaren kendi personel ihtiyacını kendileri yetiştirerek karşılayacaklardır.
  - b) İşletmeler kurdukları kadroları sürekli olarak hizmet içi eğitime tabi tutarak personellerini dinamik bir yapıya kavuşturacaklardır.

ANATOLIA: *TURBAN Turizm A.Ş'nin hizmet içi eğitim faaliyetlerinden söz eder misiniz?*

ÖZDEMİR: Turizm Bankası ve TURBAN 10 yıldan beri sürekli olarak hizmet içi eğitim faaliyetlerini devam ettirmektedir. Bu faaliyetleri yalnız kendi içerisinde saklamamış; tüm sektöre yaymıştır. Kendi kurslarımızın verilmekte olduğu bölgelerde diğer işletmelerden eleman alınırken diğer taraftan TUGEV vasıtasıyla da bütün yur-

da yayılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde her sene belirli kurslar düzenlemek suretiyle Kuzey Kıbrıs turizmine de katkılarda bulunmaktayız.

ANATOLIA: *TURBAN Turizm A.Ş'nin personel politikası nedir?*

ÖZDEMİR: TURBAN, mümkün olduğu kadar kendi personelinin kendisi yetiştirmek amacıyla olan bir kuruluştur. Personelini, sektörün diğer kuruluşlarında olduğu gibi özellikle piyasadan sağlamaktadır. Daha sonra bunu eğitime, özellikle hizmet içi eğitime tabi tutmak suretiyle kendisine gerekli olan vasıflı personeli kazanmak yoluna gitmektedir.

ANATOLIA: *Yüksek öğrenim düzeyinde turizm eğitim öğrenimi yapan kurumlardan eleman alıyor musunuz?*

ÖZDEMİR: Tabii, elbette... Turizm okulları aslında Türkiye turizmi için büyük bir potansiyel teşkil ediyor. Biz her yıl özellikle stajyer olarak turizm okullarında okuyan pek çok arkadaşımızı değerlendiriyoruz.

ANATOLIA: *Bu okullarda okuyan öğrencilerin TURBAN işletmelerinde staj yapmak için ne yapmaları gerekiyor?*

ÖZDEMİR: Staj yapmak isteyen arkadaşlarımız doğrudan okul müdürlükleri kanalı ile bize başvurabilirler.

ANATOLIA: *Turizm Bakanlığı, konaklama işletmelerinde çalışacak personele standardizasyon getirecek çalışmalar yapmakta. Personelin standardlaştırılmasının Türkiye turizmine katkısı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

ÖZDEMİR: Bu, zannediyorum ki ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (ILO)'nun başlatmış olduğu ve ILO uzmanlarınca yürütülen bir çalışma. Bu çalışmanın daha evvel hazırlanmış bir teorik temeli var. Bu teorik temel, daha ziyade Batı Avrupa'da yapılmış olan bir takım araştırmalara dayanıyor. Bu araştırmanın dayanmış olduğu teorik temel de oldukça güçlü bir temeldir. Ancak standardizasyon söz konusu olduğu zaman, belirli kalıplarda hareket edilmeyip, Türk insanının gerek sosyo-kültürel, gerekse coğrafi koşullar içerisindeki tipolojisinin ihmal edilmemesi gerektiği kanaatindeyim.

ANATOLIA: *Turizmin dünya barışına katkısı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

ÖZDEMİR: Turizmin dünya barışına büyük bir katkısı olduğuna inanıyorum. Niye inanıyorum? Çünkü insanlar arasındaki iletişimin son derece gerekli olduğuna

inaniyorum. Turizm, insanların birbirlerini tanımalarına sebebiyet vermektedir. İnsanlar gerek tarihi, gerekse ekonomik nedenlerle bazı ülkeleri ve insanlarını düşman olarak görebilirler. Hatta bu insanları kendimizin dışında apayrı mahluklar olarak dahi algılayabilirler. Ancak insanlar birbirlerini görüp tanıdıkça, birbirlerinden pek de farklı olmadıklarını anlarlar. Yani insanlar farklı ırklara, farklı coğrafyalara, farklı ideolojilere, farklı rejimlere ve farklı inançlara sahip olsalar bile, temelde öz olarak insandır. Farklı ülkelerin insanları birbirlerini görüp tanıdıkları zaman sonuçta birbirlerinden pek farklı olmadıklarını algılayacaklar ve böylece düşmanlıklar yerini daha güçlü bir duygu olan dostluğa terk edecektir.

ANATOLIA: *Turizm ve çevre ilişkileri oldukça önemli bir konu ülkemizde. Turizm, çevreyi bazı yörelerimizde hor kullanmaktadır. Buralarda koruma - kullanma dengesi sürekli olarak kullanma lehine bozulmaktadır. Bu konuda ülkemizde neler yapılmalıdır?*

ÖZDEMİR: Doğrudur. Turizm bir yerde çevreyi tahrip etmektedir. Esasen biz turizmi yalnızca olumlu yönleriyle göstermek durumunda değiliz. Turizmin pek çok da olumsuz yönü vardır. Bunlardan bir tanesi de doğanın tahrip edilmesidir. Hele bu tahrip hadisesi daha da bilinçsizce yapıldığı takdirde çok büyük boyutları olacaktır. Bu tahribatın daha az ölçülerde olabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekir. Bu önlemleri alacak olanlar da devlet otoriteleridir.

ANATOLIA: *İç turizmin canlandırılması konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

ÖZDEMİR: Turizm son derece hassas bir olaydır. Her türlü hadiseden son derece duyarlıdır. Herhangi bir hastalık veya savaş gibi durumlar turizmi engelleyen olaylardır. Ve böyle ortamlarda yapılmış olan milyarlık yatırımların neticede yok olması, metruk durumda kalması söz konusu olabilir. Kendisinde turizm alışkanlığı olmayan bir ülkenin başka turistlere kucak açıp ağırlayabilecek herhangi bir kültürü de olamaz. Söylemek istediğim; hem manevi olarak, hem de maddi olarak iç turizm, her zaman ve her yerde dış turizmin en büyük destekleyicisi ve tamamlayıcısıdır. Esasen iç turizm olmadan dış turizmin olması mümkün değildir. Bunun gelişmiş ülkelerde de böyle olduğunu görüyoruz. Bu ülkeler turizm olayını öyle bir hale getirmişlerdir ki, en ufak bir hafta tatilinden de istifade etmek suretiyle, yaşamış oldukları yerin dışına çıkmayı ve yaşamış olduk-

ları çevrenin dışında, özellikle mümkün olduğu kadar tabiata yakın olmayı artık bir alışkanlık, hobi haline getirmişlerdir. Tabiata yönelme ve seyahat adeta bir tiryakilik durumundadır. Ve kendi memleketlerinde zaten görecekları yerlerin çoğunluğunu gördükleri için dış ülkelere gitmekle.

ANATOLIA: *TURBAN Turizm A.Ş'nin özelleştirilmesi konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

ÖZDEMİR: TURBAN A.Ş'nin özelleştirilmesi Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'nin tasarrufunda olan bir iştir. TURBAN Turizm A.Ş, bütün işletmeleriyle daha gelişmek ve daha da ileriye gitmek arzusunda faaliyetlerine devam etmektedir. Konunun özelleştirilme boyutu bizi ilgilendirmemekte. Biz, bize gelen konuklarımızı en iyi şekilde misafir edebilmek ve en iyi şekilde ağırlayabilmek arzusu ile faaliyetlerimize devam etmekteyiz.

ANATOLIA: *T.C Turizm Bankası'nın yeniden kurulması ileriki yıllarda gündeme gelebilir mi?*

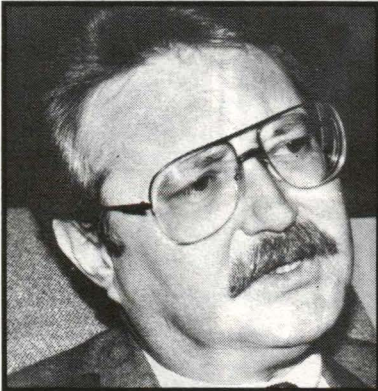
ÖZDEMİR: Zannediyorum ki, gelecektir. Ve benim mantık anlayışım içerisinde kaçınılmaz olacaktır.

ANATOLIA: *Türkiye turizminin içinde bulunduğu genel sorunlar nelerdir?*

ÖZDEMİR: Ülkemiz turizmine baktığımızda bir değil birbirine bağlı olarak çeşitli sorunların bulunduğunu görmekteyiz. İlk sorun olarak gözümüze planlama çarpmaktadır. Planlama derken, sıhhatli, doyurucu bir envanterimizin olup olmadığı da şüphelidir. Turistik tüm değerlerimiz, hizmetlerimiz, ören yerlerimiz, yatağımız, suyumuz, etimiz, sütümüz, otobüsümüz, yeşilimiz, denizimiz, acentamız, uçağımız, havaalanımız gibi kimi kendi içinde disipline olmuş, kimi daha henüz olamamış ve en önemlisi sektördeki insan gücümüz ve bu gücün eğitimi, sağlığı ve güvencesi bir envanter halinde toplanmış değildir. Bence ilk önce böyle bir envanterin yapılması gerekmektedir.

ANATOLIA: *Bu envanter Türkiye turizmine neler kazandıracaktır?*

ÖZDEMİR: Bu envanter bize, korumamız gereken tarihsel değerlerimizin ileriki nesillere aktarılması için yapacaklarımızı; ülkemize geleceğini düşündüğümüz turistlerin sayısını ne olacağını; bu turistlerin nasıl geleceğini, nerelerde kalabileceğini, dolayısıyla gelecek bu turistlerle birlikte alt ve üst yapı çalışmalarını; bir hizmet sektörü olan turizmin çeşitli bölümlerinde istihdam edil-

Elimizdeki veriler şu anda sağlıksızdır. Yatak sayımız dahi kesin olarak bilinmemektedir. Turizm sektöründe çalışan personele yönelik sağlam veriler elimizde yoktur. Mevcut envanterin sağlam olmaması dış pazarlardaki rekabeti de olumsuz etkilemekte ve kıyasıya birbirleri ve yabancılarla rekabet içinde olan tur operatörleri ülkemizdeki maliyetlerinin altında pazarlama yapmaktadır.

mesi düşünölen personel ihtiyacını ve buna bağlı olarak eğitim planlamasını; turistik tesislerimizin tüketeceği malzemelerin üretimini planlamasını ancak bu envantere dayanarak yapabiliriz. Elimizdeki veriler Şu anda sağlıksızdır. Yatak sayımız dahi kesin olarak bilinmemektedir. Turizm sektöründe çalışan personele yönelik sağlam veriler elimizde yoktur. Kaldı ki, sezonluk tesislerde büyük sayılarda personel oynaması vardır. Eğitim sektörüne gönderdiğimiz personelin büyük bir bölümü 6 ay gibi kısa bir süre için çalışma imkanı bulabilmektedir. Mevcut envanterin sağlam olmaması dış pazarlardaki rekabeti de olumsuz etkilemekte ve kıyasıya birbirleri ve yabancılarla rekabet içinde olan tur operatörleri ülkemizdeki maliyetlerinin altında pazarlama yapmaktadır. Ciddi olmayan fiyatlarla ülkemiz değerlerinin çok ucuz satışı söz konusu olmaktadır. Daha evvel de yüksek fizibiliteyle projelendirilmiş tesislerin yatırımcıları bu gerçekler karşısında yatırımlarından gerekli randımanı alamayacakları kuşkusu ile olumsuz tasarruflara yönelmekte, bu da kaliteyi doğrudan etkilemektedir. Bir de yatırımcılar yatırımlarını yabancı tekelere kiralama yolunu seçerek, turizmimizin önündeki 10-15 yılını ipotek altına almaktadırlar. "En ucuz fiyat benim olsun" zihniyetindeki operatörlerin diğer gelir kaynaklarını göz önünde tutup, hizmete ve kaliteye ilişkin değerleri neredeyse yok hale getirmeleri, kara bir tablo yaratmaktadır. Nerede ise, her gelen turist rakamsal olarak beraberinde zarar da getirmektedir. Yalnızca işletmeler adına değil, hatta acentalarımız bile böyle bir zararı karşılamak durumunda kalmaktadır. Şimdiye kadar yapılmış yatırımların belirli bir envanter çalışması sonucunda planlanmamış olması bir çok sıkıntıyı beraberinde getirmiştir. Şu anda da ülkemizde bu sıkıntılar yaşanmaktadır. Plansız artırılmış yatak; çok ucuz hizmet amacı, ucuz hizmet kalitesizliği, kalitesizlik ucuz iç gücünü, hatta personel ta-

sarrufunu taşımaktadır. Halbu ki işsizliğin en büyük problem sayılması gereken ülkemizde turizm, istihdam yaratmada en önemli sektör olması gerekmektedir.

ANATOLIA: 1990 yılından beklentileriniz nelerdir?

ÖZDEMİR: Bu yıla ilişkin beklentilerimizin başında öncelikle bütün otellerin birlik içinde bilinçlenip, hizmeti bu bilinçe göre sunmaları gelmektedir. Bilinç derken tam anlamıyla sahip oldukları niteliklere göre verecekleri hizmetin kalite ve buna bağlı olarak da maliyet unsurları önem kazanmaktadır. Turizm sektörü ülkenin tüm kesimlerinden büyük destek görmektedir. Bu desteğe layık olmak, ülkemizin turizm sektöründen beklediğini verebilmektir. Doluluk olarak pek iyimser bir tablo çizmek mümkün görünmemektedir 1990'da. Küstürölmüş bulunan iç piyasayı hareketlendirmek 1992 yılına kadar kararlık görünen tabloyu biraz renklendirebilir. Tabii ki iç piyasaya özendirici ve insanlarımızın bütçelerine uygun paketlerle tatil programları sunmak gerekmektedir. Nitekim az da olsa örneklerini yavaş yavaş görmek mümkün olmaktadır. 1990 yılı turist sayısında beklenen artış geçen yıldan pek farklı olmayacaktır. Artık bir faktör bazında başarılı olamayacak; geceleme sayısını, konaklama süresini artırmak yolunu seçmek en uygun olacaktır. Pazarlama hedeflerini seçerken Batı'daki ve Doğu Bloku ülkelerindeki hareketleri göz ardı etmeden bunlardan kendimize de turizm açısından pay aramak püşüncesi de göz önünde tutulmalıdır.

ANATOLIA: Değerli zamanınız bir bölümünü bu söyleşiye ayırdığınız için çok teşekkür ederiz Sayın Özdemir.

ÖZDEMİR: Ben teşekkür ediyorum. Özellikle amatör heyecanınızı hayranlık ve saygıyla karşılıyorum. Derginizin başarılı ve devamlı olmasını en içten duygularıyla diliyorum.

